

О.М. Семененко¹, Р.В. Бойко², О.Г. Водчиць³, С.С. Масловський⁴,
О.І. Кремешний⁵, А.П. Корнієнко⁵

¹ Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Київ

² Національний університет оборони України ім. І. Черняхівського, Київ

³ Військова кафедра Національного авіаційного університету, Київ

⁴ Генеральний штаб Збройних Сил України, Київ

⁵ Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків

ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У статті авторами розкриті основні методологічні аспекти воєнно-економічного обґрунтування перспективних напрямів розвитку Збройних Сил України з позиції дослідження проблемних питань зміцнення обороноздатності держави. Вивчення досвіду попередників та аналіз ситуації, яка складається в Україні сьогодні, дозволили сформуванню деяких поглядів щодо актуальних напрямів проведення досліджень в галузі військового будівництва за воєнно-економічною тематикою. Сучасні умови розвитку України достатньо чітко вказують на те, що під час обґрунтування подальших напрямів розвитку Збройних Сил України доцільно враховувати необхідність комплексного, у тому числі і воєнно-економічного обґрунтування можливих стратегічних завдань для ЗС України, які будуть основою планування будівництва ЗС України з подальшим визначенням складу сил та засобів для їх виконання. Проведені авторами дослідження дозволили визначити основні методологічні аспекти воєнно-економічного обґрунтування перспективних напрямів розвитку Збройних Сил України, а також розкрити сутність проблем забезпечення адекватності розвитку економіки держави вимогам необхідного рівня її обороноздатності. У статті найбільшої уваги приділяється теоретичним питанням взаємозв'язку економіки держави з подальшими перспективами розвитку її Збройних Сил, а також визначені основні фактори, які визначальним чином впливають на процес будівництва Збройних Сил України, та розкриті особливості їх впливу.

Визначенні в статті основні методологічні аспекти воєнно-економічного обґрунтування перспективних напрямів розвитку Збройних Сил України можуть бути корисними для науковців та спеціалістів системи оборонного планування з метою формування поглядів щодо порядку та змісту процесу воєнно-економічного обґрунтування основних пріоритетних напрямів будівництва та розвитку ЗС України з урахуванням економічних можливостей держави.

Ключові слова: військове будівництво, будівництво Збройних Сил, воєнно-економічне обґрунтування, воєнно-економічний потенціал, національна економіка, мобільність економіки, планування будівництва Збройних Сил України.

Вступ

Постановка проблеми. Порушення недоторканості України завдало значних втрат її економіці, добробуту населення та акцентувало увагу керівництва держави до проблем підвищення рівня обороноздатності країни [1–4, 13]. Україна, сьогодні, ще не оговтавшись від втрат попередніх років, змушена активно вишукувати раціональні рішення протидії новим ризикам та загрозам.

Сучасні складні умови розвитку ЗС України, достатньо напружена зовнішньополітична обстановка у світі та навколо України вимагають від керівництва ЗС України та керівництва держави визначення таких перспективних напрямів будівництва ЗС України, які б забезпечили ефективний їх розвиток та необхідний в майбутньому рівень їх боеготовності та боездатності. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах

неприхованої агресії іншої держави, яка призвела до тимчасової окупації частини території України (Автономна республіка Крим) та розпалювання збройного конфлікту у східних її регіонах, який триває до теперішнього часу.

Постійні зміни характеру політичних цілей різних країн по відношенню до України, зміни форм та способів ведення збройної боротьби, значне зростання рівня сучасної зброї обумовлюють можливості виникнення різних за масштабами війн та воєнних конфліктів як навколо України, так і в усьому світі.

Нестабільність обстановки у світі показує, що навіть за достатнього розвитку системи колективної безпеки у світі, ніхто з країн не захищений повною мірою навіть від випадків захоплення однією країною частини території іншої. Наявність постійних загроз безпеці країн, не залежно від її статусу у світі, значно підвищує необхідність завчасної підготовки економі-

ки країни та її силової складової до стійкого функціонування в умовах сучасної війни [1–14].

Аналіз останніх досліджень, публікацій та ряду документів свідчить про зростання уваги керівництва держави щодо розвитку її оборонної сфери [1–14]. Особливої актуальності під час планування подальшого розвитку ЗС України в документах, які регламентують процеси утримання та розвитку ЗС України приділяється питанням економічного обґрунтування доцільності проведення тих чи інших заходів розвитку.

Сучасні умови розвитку ЗС України та країни в цілому вимагають мінімізувати ризики неефективного витрачання бюджетних коштів, особливо це актуально в умовах безперервного застосування частин та підрозділів ЗС України для вирішення бойових завдань на Сході України. Якість функціонування системи оборонного планування залежить від багатьох факторів.

Одним із основних факторів є обізнаність спеціалістів цієї системи в питаннях формування та вибору основних перспективних напрямів розвитку ЗС України під час формування програм та планів з урахуванням особливостей процедур воєнно-економічного обґрунтування.

Тому **метою статті** є формування основних сучасних методологічних аспектів воєнно-економічного обґрунтування перспективних напрямів розвитку Збройних Сил України.

Виклад основного матеріалу

Для забезпечення необхідного рівня обороноздатності держава повинна постійно здійснювати цілу систему взаємопов'язаних заходів політичного, воєнного, економічного та соціального характеру. Ця система заходів направлена на підвищення рівня обороноздатності держави. Усю цю систему заходів державного значення поєднано поняттям військового будівництва. До основних напрямів військового будівництва можна віднести (рис. 1): будівництво Збройних Сил (ЗС) України; економічне забезпечення оборонних потреб держави; використання досягнень науки та техніки в інтересах розвитку ЗС України; морально-ідеологічна підготовка населення до захисту держави.

Будівництво ЗС України – це найважливіша складова військового будівництва. Його основними заходами є: визначення основ організаційної структури ЗС України; визначення та постійне удосконалення складу та співвідношень видів, родів військ (сил); технічне оснащення ЗС України; визначення порядку їх комплектування, організації проходження військової служби та підготовки кадрів; розроблення основ застосування різних видів ЗС України; розквартирування військ; організація та здійснення їхнього всебічного забезпечення, створення резервів та мобілізаційних запасів; забезпечення постійної бойової готовності військ (сил); навчання та виховання особового складу тощо.

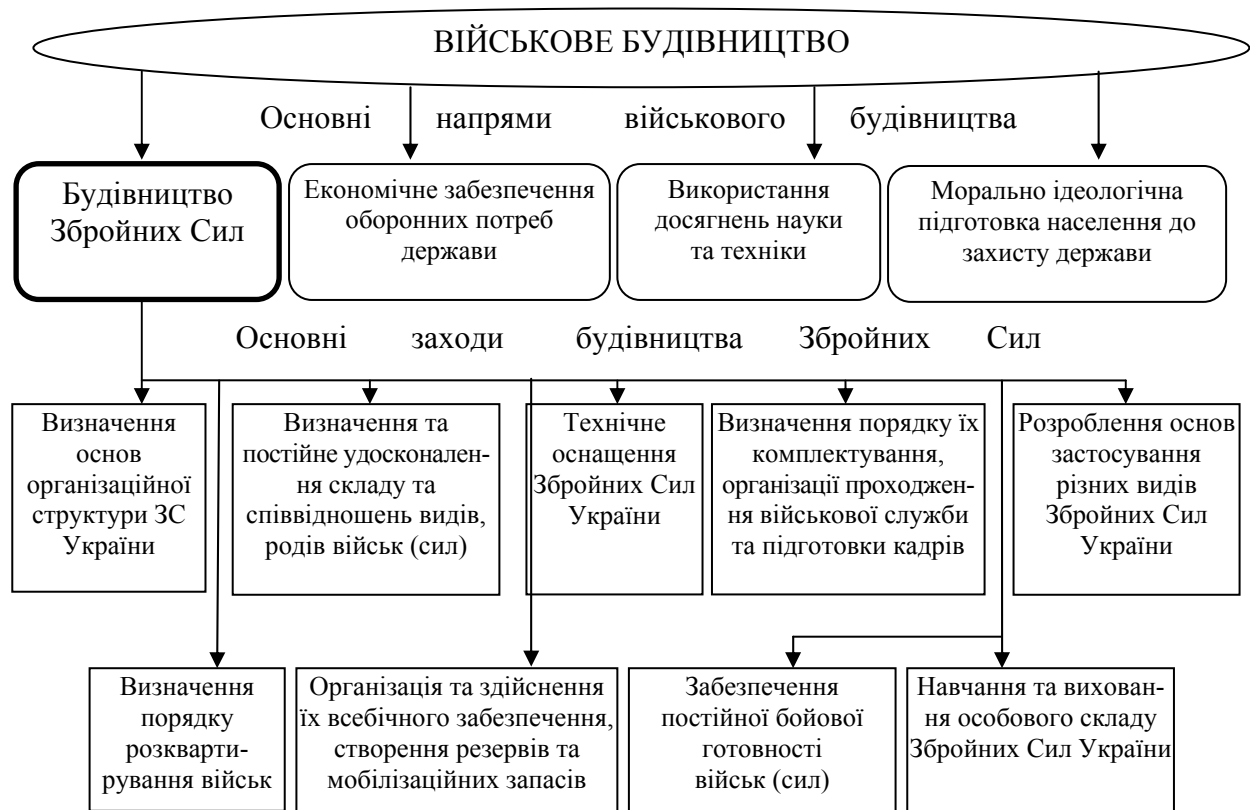

Рис. 1. Основні напрямки військового будівництва

Будівництво ЗС України визначається політикою держави, соціально-економічним її устроєм, рівнем розвитку економіки та воєнною доктриною (рис. 2). Напрями будівництва ЗС України залежать від рівня розвитку науки і техніки, чисельності та

складу населення, наявності підготовлених кадрів, географічного положення держави, рівня розвитку озброєння та військової техніки, напрямів розвитку озброєння ймовірного противника та багатьох інших факторів.

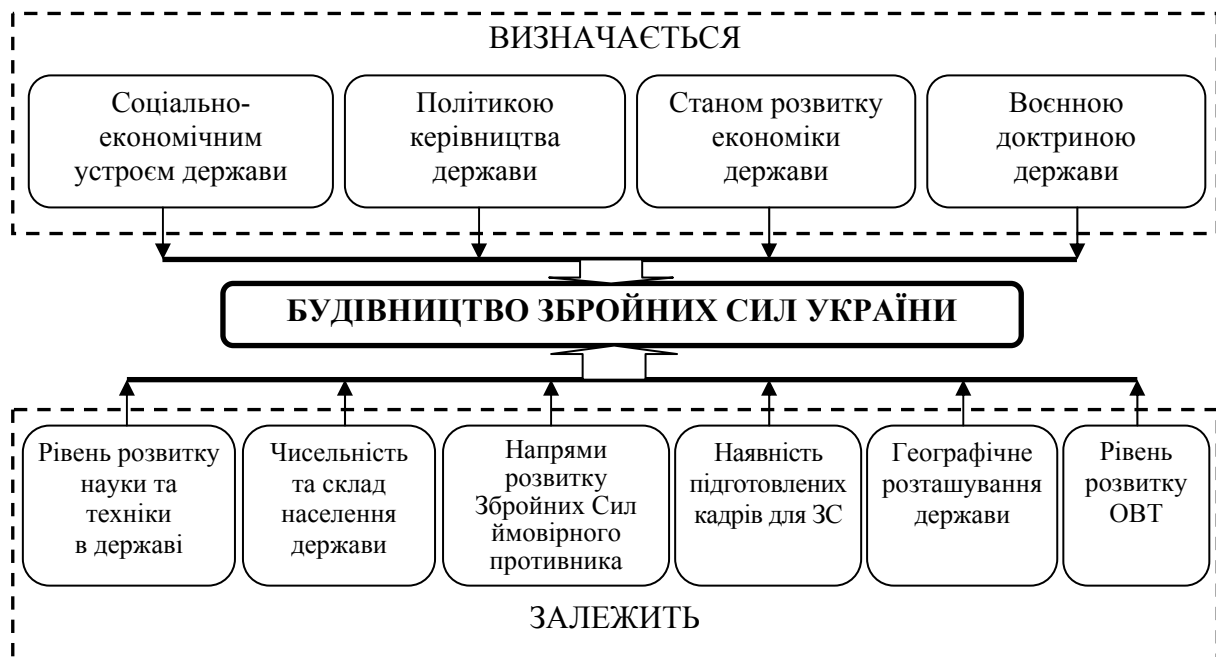

Рис. 2. Фактори, які впливають на процес будівництва ЗС держави

Значний вплив на будівництво ЗС України створюють воєнно-технічні фактори. Прогресивний розвиток озброєння та військової техніки (ОВТ) повинен бути пріоритетом будівництва будь-яких ЗС, бо це погляд наперед, його відсутність – це крок назад. Під час визначення перспектив розвитку ЗС України треба враховувати те, що науково-технічний прогрес у військовій справі відбувається нерівномірно, що призводить до нерівномірності розвитку різних видів ЗС. Тому дуже важливим завданням для керівництва держави є своєчасне уточнення завдань ЗС України відповідно до динаміки обстановки їх розвитку. Чітко визначені та своєчасно уточнені завдання ЗС є основним орієнтиром під час планування розвитку сил та засобів видів ЗС України.

Практично більшість політичних цілей у війні може бути досягнуто у результаті виконання, в певному поєднанні, стратегічних, оперативних, тактичних завдань, які є складовими загальної цілі. В сучасних умовах одна й та ж політична ціль може бути реалізована різним поєднанням поставлених завдань, виконати які можна різними силами та засобами. Під час виконання цих завдань необхідно орієнтуватися на реальність їх забезпечення необхідними людськими, матеріальними та фінансовими ресурсами, а також на готовність ЗС України успішно вирішувати їх в кожній конкретно визначеній

обстановці. Тому зрозуміло, що при обґрунтуванні напрямів розвитку ЗС України необхідно проводити комплексне воєнно-економічне обґрунтування стратегічних завдань, які повинні бути покладені в основу планування будівництва ЗС України та визначення складу сил і засобів для їх виконання. Нестабільність воєнно-політичної обстановки у світі, швидкий розвиток науки та техніки вимагають комплексного підходу до будівництва ЗС України на основі чітко визначених методологічних засад воєнно-економічного обґрунтування уточнених завдань Збройним Силам України на визначений період. Розвиток методології воєнно-економічного обґрунтування повинен бути динамічний та базуватися на підґрунті досягнень сучасної науки.

Ефективність розвитку ЗС України найбільше залежить від показників відповідності їх складу можливим завданням, які на них покладаються або можуть покладатися в майбутньому. Показники співвідношень між видами ЗС України, родами військ, озброєнням та військовою технікою різного призначення характеризують відповідність ЗС України покладеним на них завданням. У сучасних умовах розвитку дуже важливим питанням є недопущення переоцінювання або недооцінювання розвитку будь-якого виду ЗС України, бо ЗС завжди повинні бути готовими до виконання будь-яких ймовірних завдань. Тому важливою вимогою розвитку ЗС

України є питання науково обґрунтованого та гармонійного розвитку ЗС України. Визначення раціонального (оптимального) співвідношення між видами ЗС України, родами військ (сил), а також між озброєнням та військовою технікою повинно бути основою ефективного вирішення існуючих та перспективних стратегічних завдань ЗС України.

Досвід оновлення озброєння та військової техніки ЗС світу показує, що, ще 5–10 років тому, час від розроблення зразка озброєння до поставки його у війська складав 10–15 років, але сучасні умови розвитку науково-технічного прогресу скоротили ці строки практично в 1,5–2 рази. Тому сьогодні дуже важливим є своєчасно обирати напрямки розвитку озброєння з метою його своєчасного поставлення у війська. За досвідом провідних країн світу відставання в розвитку озброєння та військової техніки не повинно перевищувати 20–25 % від ймовірного противника, якщо країна має за мету не програти можливі воєнні конфлікти. Скорочені часові терміни розвитку та поставлення у війська озброєння, роблять ці вимоги ще більш жорсткими. Відставання у розвитку озброєння більше чим на 50% від ймовірного противника є передумовою не ефективного витрачання державних коштів за цим напрямом. Тому планування будівництва ЗС України на визначений термін, повинно бути орієнтованим відповідно до процесів переозброєння та оновлення зброї. За досвідом провідних країн щорічне оновлення озброєння та військової техніки повинно складати не менше 3–10 % від загальної кількості. Не дотримання цього правила призведе у майбутньому до необхідності повного оновлення ОВТ в цілому, що є загрозливим фактором розвитку та стабільності економіки держави.

Оновлення та удосконалення ОВТ вимагають збільшення потреб ЗС в матеріальних та фінансових ресурсах. Диспропорція у співвідношенні між кількістю ОВТ та засобами для їх забезпечення суттєво зменшують можливості сил і засобів. Тому однією із важливих проблем будівництва ЗС України є встановлення та дотримання доцільних пропорцій між кількістю озброєння, військовою технікою та засобами їх тилового та технічного забезпечення. Досягти цього тільки за умови застосування комплексного підходу до розвитку сил і засобів ЗС України.

Аналіз вище зазначеного, дає можливість виділити серед найбільш важливих проблем будівництва ЗС України наступні: дотримання відповідності стратегічних завдань ЗС воєнно-політичній обстановці та політичним цілям захисту держави; визначення (на основі завдань політичного та стратегічного керівництва держави) оптимального співвідношення щодо розвитку озброєння та військової техніки різних видів ЗС та родів військ; обґрунтування складу

сил та засобів для виконання поставлених завдань; визначення раціональних пропорцій між озброєнням, військовою технікою та засобами їх забезпечення; воєнно-економічне обґрунтування перспектив розвитку ЗС України тощо.

Сучасні умови розвитку України, в черговий раз, підкреслюють, що протистояти агресору можна тільки маючи боеготові та боездатні ЗС, а також економіку спроможну в короткі терміни перейти на функціонування в умовах війни. Складність підготування економіки держави до війни в сучасних умовах полягає в тому, що вона повинна бути готова задовольнити усі вимоги, які сформуєть можлива війна або збройний конфлікт до держави.

Будь-які бойові дії, в яких буде приймати участь держава, сформуєть цілий ряд вимог до промисловості, транспорту, сільського господарства, фінансової системи держави, системи управління та до усієї економіки держави в цілому. Щоб задовольнити ці вимоги держава повинна забезпечувати завчасний розвиток та зміцнення її воєнно-економічного потенціалу (ВЕП) [4; 7]. ВЕП має тільки воєнну функціональну направленість розвитку економіки, він приймає участь у виробництві воєнної продукції та у створенні воєнно-економічних основ забезпечення необхідного рівня обороноздатності держави. Найбільші можливості ВЕП реалізуються у разі переходу економіки держави до функціонування в умовах війни [11].

Сучасні умови розвитку держави висувають високі вимоги до якості стану та розвитку ВЕП. Проблема забезпечення адекватності економіки вимогам сучасної війни повинна вирішуватися відповідністю структури економіки держави вимогам, які висувають сучасні загрози. Тому науково обґрунтована структурна політика економічного розвитку держави надасть можливість із зростанням економічного розвитку забезпечувати більш якісний розвиток ВЕП. Розвиток національної економіки держави повинен бути побудований за таким принципом, щоб обрані пріоритети і напрямки розвитку надавали можливість забезпечувати на потрібному рівні потреби оборони. Побудова та удосконалення структури національної економіки України з урахування вимог сучасної війни є одним із найважливіших шляхів зміцнення ВЕП держави. Сучасні умови розвитку ЗС України, формують необхідність постійних змін обсягів та структури воєнних потреб держави, які обумовлюються характером сучасної війни та змінною інтенсивністю виникнення загроз.

На рис. 3 та рис. 4 наведено динаміку зростання обсягів потреб та фактичних витрат на ЗС в період з 2005-2018 років в гривневому та доларовому еквіваленті. На рис. 5 наведено динаміку показника відхилення потреб та фактичних витрат на ЗС України в доларах США (рік до попереднього). Аналіз

отриманих даних показує, що зростання в гривнях перевищує зростання в доларах на 5,7 рази. В серед-

ньому від початку періоду до його кінця зростання в доларовому еквіваленті складає всього 5,6 %.

Рис. 3. Динаміка потреб та фактичних рівнів фінансування ЗС України в млн. грн.

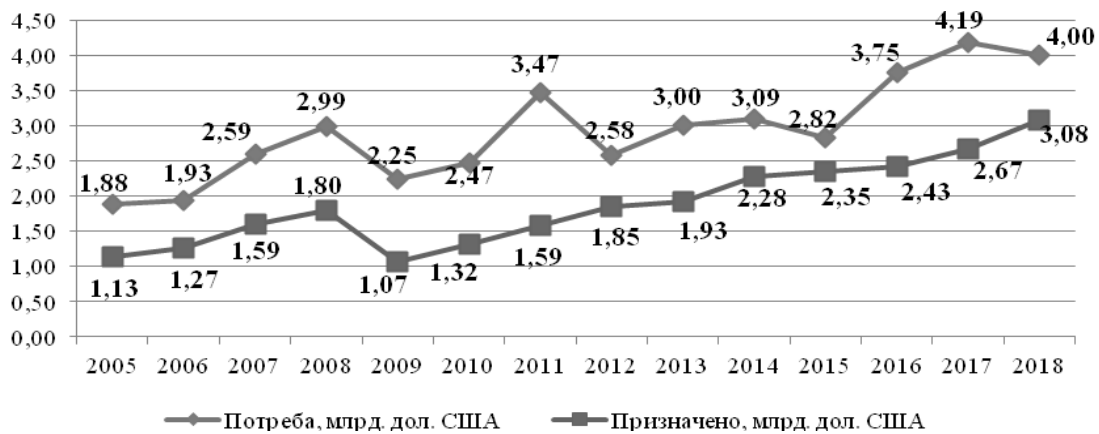

Рис. 4. Динаміка потреб та фактичних рівнів фінансування ЗС України в млн. дол. США

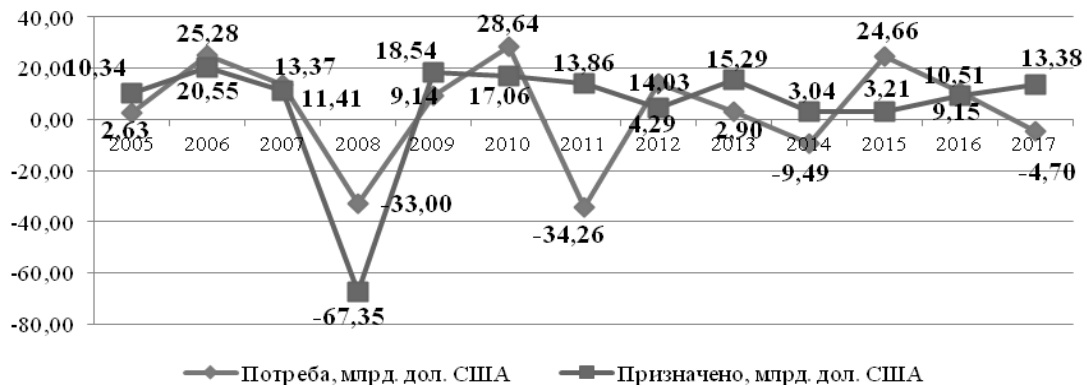

Рис. 5. Динаміка потреб та фактичних рівнів фінансування ЗС України в млрд. дол. США

Зростання рівня загроз за експертними оцінками (рис. 6–7) в період 2013–2018 відносно періоду 2005–2012 відбулося на 32,17 %, а зростання оборонних витрат склало в середньому тільки 5,6 %. Тому виникають питання: "Загрози збільшуються, обсяги оборонних потреб зростають, чи здатна економіка держави забезпечувати таку динаміку зростання потреб?" Проблема адекватності економіки міцно поєднана з проблематикою її мобільності,

тобто здатністю швидко реагувати та надійно задовольняти оборонні потреби держави. Економіка повинна мати не тільки потенціальні можливості виробляти військову продукцію, а й бути готовою реально здійснювати її виготовлення у визначені строки, які обумовлені державною політикою, воєнною доктриною та конкретною обстановкою.

Мобільність економіки характеризується рівнем її безпосередньої готовності до задоволення

матеріальних потреб ЗС України з початком бойових дій. Головними її компонентами повинні бути: удосконалення оборонних галузей промисловості, які забезпечують виробництво продукції військового призначення; готовність оборонної промисловості до мобілізаційного розгортання; готовність усієї національної економіки до переходу на функціонування в режимі воєнного часу. Мобільність економіки не може виникнути сама по собі. Механізми її забезпечення повинні бути динамічними та постійно удосконалюватися за допомогою економічної, соціальної та воєнної політики держави.

Рис. 6. Динаміка рівня загроз

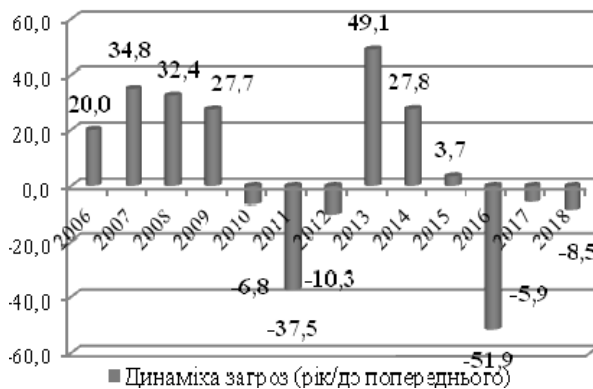

Рис. 7. Порівняльна оцінка динаміки загроз

Головною метою роботи щодо підготовки економіки держави до війни є створення умов щодо надійного економічного забезпечення виконання завдань ЗС України та іншими військовими формуваннями із захисту держави. Тому питання мобільності економіки повинні бути опрацьовані та сплановані завчасно, з метою швидкого та гарантованого забезпечення ЗС України матеріальними засобами необхідними для захисту держави.

В сучасних умовах розвитку ЗС України та держави взагалі зв'язок між національною економікою та бойовою готовністю ЗС України стає більш помітним та міцнішим чим було раніше. Під бойовою готовністю слід розуміти стан ЗС України, за якого вони спроможні у будь-який момент часу, та в будь-яких умовах не допустити (зірвати), відбити

напад будь-якого противника з будь-якого напрямку, яких би це не потребувало ресурсів та способів застосування ЗС України. Рівень бойової готовності ЗС України є один із головних факторів забезпечення необхідного рівня обороноздатності держави. Він визначається кількістю та якістю ОВТ та матеріальних засобів, якими оснащені ЗС України. Їх виробництво та поставка до ЗС України залежать від рівня готовності оборонних галузей промисловості своєчасно виробляти та поставляти у необхідні строки у війська. Мобільність економіки є своєрідним показником готовності національної економіки до задоволення сучасних оборонних потреб та здійснює значний вплив на бойову готовність ЗС України.

Також реалізація ВЕП держави в сучасних умовах розвитку держави та її ЗС значною мірою залежить від фактора часу. Він характеризує строки протягом яких може бути досягнуто максимального напруження людських, матеріальних та фінансових ресурсів для задоволення оборонних потреб. Також цей фактор визначає тривалість того періоду, протягом якого може підтримуватися та чи інша ступінь воєнно-економічної напруги. Від тривалості цього періоду залежать обсяги ресурсів, які будуть виділятися на оборонні потреби.

Сучасні проблеми мобілізації економіки держави є сьогодні одними із важливих напрямків проведення досліджень, бо усі держави мають обмеження в економічних ресурсах.

Тому, як бойова готовність, ЗС України знаходиться в безпосередньому зв'язку з мобільністю економіки, дуже важливо забезпечити узгодженість в питаннях вирішення завдань мобілізації економіки із завданнями мобілізаційного розгортання ЗС України. Визначення напрямів та характеру мобілізації економіки відповідно до різних умов її проведення є сьогодні актуальним проблематичним питанням економічного забезпечення оборонних потреб держави.

Також, сьогодні, актуальним, важливим та складним напрямом економічного забезпечення воєнних потреб держави є забезпечення стійкості функціонування економіки в умовах ведення бойових дій. Досвід показує, що противник не змінює тактику [1–2; 6]. Його основними його завданнями залишається підриг та ускладнення воєнно-економічної ситуації в країні. Це здійснюється різними способами: захоплення територій, розрив економічних зв'язків; диверсії; пропаганда, підриг авторитету країни у світі тощо. Сьогодні є зрозумілим, що стабільних умов функціонування економіки в сучасній війні не буде ніколи. Тому здатність держави забезпечувати ЗС України усім необхідним залежить не від стану її ВЕП, а в першу чергу від тієї його частини, яка може бути збережена (або відновлена) та використана після дій противника.

Рішення цієї проблеми досягається проведенням значної кількості різних загальнодержавних та воєнних заходів.

Сьогодні, стало зрозумілим, що розроблення та впровадження системи заходів щодо забезпечення стійкого функціонування та відновлення економіки під час протистояння з противником, належать до числа найбільш гострих проблем економічного забезпечення воєнних потреб України.

Також одним з найважливіших напрямів воєнного будівництва є використання досягнень науки. Розвиток науки та техніки збільшує оборонну потужність держави шляхом використання відкриттів та винаходів в галузі розвитку озброєння та військової техніки, що призводить до зростання воєнно-економічного та економічного потенціалів держави. Навіть сьогодні, боротьба України за військово-технічну перевагу на полі бою має значну гостроту, що проявляється в безперервному пошуку нового озброєння у країн-партнерів та удосконаленні існуючого озброєння та військової техніки. Сьогодні витрати держав на озброєння та військову техніку не завжди приносять бажаного результату, в наслідок швидкого його старіння. Деякі зразки техніки морально старіють, ще не потрапивши у війська. Подорожчання зразків ОВТ, швидкі темпи зростання їх оновлення все більше обмежують можливості економіки щодо масового його виробництва. Тому сьогодні, пошук альтернативних шляхів розвитку ОВТ є одним із найважливіших та складних проблем воєнного будівництва.

Сучасні умови розвитку ЗС України та держави взагалі дозволяють виділити основні пріоритети подальших наукових досліджень: прогнозування перспектив розвитку ОВТ; забезпечення комплексного перспективного планування розвитку ОВТ; раціональної організації фундаментальних, пошукових та прикладних досліджень, які направлені на розвиток ОВТ, а також швидкої практичної реалізації отриманих результатів тощо.

Ефективність вирішення проблем воєнного будівництва та ефективність використання державних ресурсів для зміцнення обороноздатності держави також залежить від якості організації державного управління. Досвід показує, що без якісного державного апарату не можливо чітко та зрозуміле керівництво складними воєнно-економічними питаннями розвитку держави.

Висновки

Висвітлені в статті основні методологічні аспекти воєнно-економічного обґрунтування перспективних напрямів розвитку ЗС України формують теоретичну основу для спеціалістів системи оборонного планування щодо подальшого ефективного планування розвитку ЗС України. Науково-обґрунтований структурний підхід до питань планування розвитку ЗС України на основі комплексного воєнно-економічного обґрунтування перспективних напрямів розвитку ЗС надасть можливість із зростанням економічного розвитку держави забезпечувати більш якісний розвиток ЗС України.

Список літератури

1. Три роки АТО. Висновки та перспектив станом на 14.04.2017 року [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://espreso.tv/.../2017/.../try_roky_ato_yak_pochynalosya.
2. Гібридна війна Росії проти України: уроки та висновки – 24.10.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/.../2107122-gibridna-vijna-rosii-p>.
3. Основні напрями реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://orbms.at.ua/Podgotovka/rozvitok_zsu_do_2017r.pdf.
4. Романченко І.С. Теорія відверненого збитку: моногр.; Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України / І.С. Романченко, В.О. Шуєнкін, В.М. Можаровський. – Львів: Видав: Національна академія Сухопутних військ України, 2017. – 244 с.
5. Основні напрями розвитку озброєння та військової техніки на довгостроковий період [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/398-2017-p>.
6. Романченко І.С. Моделювання систем матеріально-технічного забезпечення: моногр.; Центральний науково-дослідний інститут України / І.С. Романченко, О.І. Хазанович, С.С. Трегубенко. – Львів: Національна академія Сухопутних військ, 2015. – 155 с.
7. Теоритичні основи аналізу, моделювання та синтезу системи матеріально-технічного забезпечення як просторово-розподіленої системи: моногр.; Центральний науково-дослідний інститут України / І.С. Романченко, В.О. Шуєнкін, О.І. Хазанович, І.Ю. Марко. – Львів: Національна академія Сухопутних військ, 2013. – 220 с.
8. Щодо оцінювання ефективності виконання Державних програм розвитку (реформування) Збройних Сил України за період 2006–2013 роки: Звіт про виконання оперативного завдання / В.П. Дідіченко, О.М. Семененко та ін. – К.: ЦНДІ ЗС України., 2015. – 52 с.
9. Щодо оцінювання ефективності виконання бюджетних програм Міністерства оборони України за 2006–2014 роки: Звіт про виконання оперативного завдання / В.П. Дідіченко, О.М. Семененко та ін. – К.: ЦНДІ ЗС України, 2015. – 67 с.

10. Методичний підхід до розподілу оборонного бюджету України між складовими сил оборони з урахуванням ступеня їх залучення до виконання завдань оборони [Текст] / О.М. Семененко, О.Г. Водчиць, С.Л. Вінник, В.В. Борбенчук // Зб. наук. пр. ЦНДІ ЗС України. – К., 2016. – № 4 (78). – С. 266-278.
11. Проблеми і напрями розвитку Збройних Сил України в сучасних умовах – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ZSU-73823.pdf>.
12. Основні військово-економічні аспекти комплексного планування розвитку Збройних Сил України [Текст] / О. М. Семененко, Ю.Б. Добровольський, А.Є. Єфименко, С.А. Паюк // Зб. наук. пр. Військової академії м. Одеса. – Одеса, 2016. – № 1 (5). – С. 122-131.
13. Пожаров А.И. Теория военной экономики: Теория новой парадигмы / А. И. Пожаров, В.В. Гребенник // Вооружение и экономика. – М.: 2009. – № 3 (7). – С. 84-86.
14. С.Ф. Проблемы военно-экономической науки / С.Ф. Викулов // Военно-экономический вестник. – М., 2009. – № 2. – С. 16-20.

References

1. (2017), “Try roky ATO. Vysnovky ta perspektyvy stanom na 14.04.2017 roku”, available at: [Three years ATO. Conclusions and prospects as at 14.04.2017] https://espreso.tv/.../2017/.../try_roky_ato_yak_pochynalosya.
2. (2016), “Hibrydna viina Rosii proty Ukrainy: uroky ta vysnovky – 24.10.2016” [Main directions of development of armament and military equipment for the long-term period], available at: <https://www.ukrinform.ua/.../2107122-gibridna-vijna-rosii-p>.
3. (2017), “Osnovni napriamy reformuvannya ta rozvytku Zbroinykh Syl Ukrainy na period do 2017 roku”, [The main directions of the reform and development of the Armed Forces of Ukraine for the period until 2017], available at: http://orbms.at.ua/Podgotovka/rozvitok_zsu_do_2017r.pdf.
4. Romanchenko, I.S., Shuienkin, V.O. and Mozharovskyi VM. (2017), “Teoriia vidvernenoho zbytku” [Thorium is preventable damage], National Academy of Land Forces of Ukraine, Lviv, 244 p.
5. (2016), “Osnovni napriamy rozvytku ozbroiennia ta viisko-voi tekhniki na dovhostrokovy period”, [Defense capabilities of the theoretical basis of system research], available at: www.zakon.rada.gov.ua/go/398-2017-p.
6. Romanchenko, I.S., Khazanovych, O.I. and Trehubenko, S.S. (2015), “Modeliuvannya system materia-ino-tekhnichnoho zabezpechennia” [Simulation of material-technical support systems], National Academy of Land Forces of Ukraine, Lviv, 155 p.
7. Romanchenko, I.S., Shuienkin, V.O., Khazanovych, O.I. and Marko I.Yu. (2013), “Teorytychni osnovy analizu, modeliuvannya ta syntezy systemy materialno-tekhnichnoho zabezpechennia yak prostorovo-rozpodilenoj systemy” [Theoretical bases of analysis, modeling and synthesis of logistics system as a spatially-distributed system], National Academy of Land Forces of Ukraine, Lviv, 220 p.
8. Didichenko, V and Semenenko, O. (2015), “Shchodo otsiniuvannya efektyvnosti vykonannya biudzhetykh proqram Ministerstva oborony Ukrainy za 2006–2013 roky” [On evaluation of the effectiveness of the implementation of the State Programs of Development (Reform) of the Armed Forces of Ukraine for the period of 2006–2013], Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, Kiev, 52 p.
9. Didichenko, V. and Semenenko, O. (2015), “Shchodo otsiniuvannya efektyvnosti vykonannya biudzhetykh proqram Ministerstva oborony Ukrainy za 2006–2014 roky” [On the evaluation of the effectiveness of the implementation of the budget programs of the Ministry of Defense of Ukraine for 2006–2014], Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, Kiev, 67 p.
10. Semenenko, O. (2016), “Metodychnyi pidkhid do rozpodilu oboronnoho biudzhetu Ukrainy mizh skladovymy syl oborony z urakhuvanniam stupenia yikh zaluchennia do vykonannya zavdan oborony” [Methodical approach to the distribution of the defense budget of Ukraine between the components of the defense forces, taking into account the degree of their involvement in the performance of defense tasks], *Collection of scientific works of the Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine*, № 4 (78), pp. 266-278.
11. “Problemy i napriamy rozvytku Zbroinykh Syl Ukrainy v suchasnykh umovakh”, (2017), [Problems and directions of development of the Armed Forces of Ukraine in modern conditions], available at: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ZSU-73823.pdf>.
12. Semenenko, O., Dobrovolskyi, Yu., Yefymenko and Paiuk, A. (2016), “Osnovni voienno-ekonomichni aspekty kompleksnoho planuvannya rozvytku Zbroinykh Syl Ukrainy” [Major military-economic aspects of integrated planning of the development of the Armed Forces of Ukraine], *Collection of scientific works of Military Akademiy, Odessa*, № 1 (5), pp. 122 – 131.
13. Pozharov, A (2009), “Teoriya voennoi ekonomyky: Teoriya novoi paradyhmy” [The theory of the military economy: The theory of a new paradigm], *Armament and economy*, Moscow, №3(7), pp.84-86.
14. Vikulov, S (2009), “Problemy voenno-ekonomicheskoi nauky” [Problems of military-economic science], *Military-economic messenger*, Moscow, № 2, pp. 16-20.

Надійшла до редколегії 28.11.2017

Схвалена до друку 16.01.2018

Відомості про авторів

Семененко Олег Михайлович

кандидат технічних наук
старший науковий співробітник
докторант Центрального науково-дослідного інституту
Збройних Сил України,
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-6477-3414>
e-mail: aosemenenko@ukr.net

Бойко Руслан Васильович

кандидат технічних наук старший науковий
співробітник провідний науковий співробітник
Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського,
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-7240-4299>
e-mail: boyko1975@ukr.net

Водчиць Олександр Григорович

кандидат технічних наук доцент
начальник кафедри Національного
авіаційного університету,
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-3294-7632>
e-mail: AVG64avg@gmail.com

Масловський Сергій Сергійович

заступник начальника Головного управління
Генерального штабу Збройних Сил України
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-4699-5157>
e-mail: smaslovskiy@gmail.com

Кремешний Олександр Іванович

кандидат технічних наук
старший науковий співробітник
начальник науково-дослідного відділу
Харківського національного університету
Повітряних Сил ім. І. Кожедуба,
Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-9802-215X>
e-mail: kremeshnyj.o.hnups@gmail.com

Корнієнко Анатолій Петрович

кандидат технічних наук
старший науковий співробітник
провідний науковий співробітник
Харківського національного університету
Повітряних Сил ім. І. Кожедуба,
Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-4343-519X>
e-mail: korney-2008@ukr.net

Information about the authors:

Oleg Semenenko

Candidate of Technical Science
Senior Research,
Doctoral of the Central Research Institute
of the Armed Forces of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-6477-3414>
e-mail: aosemenenko@ukr.net

Ruslan Boiko

Candidate of Technical Science
Senior Research Lead Researcher
of the National Defence University of Ukrain
named after Ivan Chernyahovsky,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-7240-4299>
e-mail: boyko1975@ukr.net

Oleksandr Vodchyts

Candidate of Technical Sciences Associate Professor
Head of the Department
of the National Aviation University,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-3294-7632>
e-mail: AVG64avg@gmail.com

Sergiy Maslovskiy

Deputy Chief of Main Directorate
General Staff of the Armed Forces of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4699-5157>
e-mail: smaslovskiy@gmail.com

Oleksandr Kremeshnyy

Candidate of Technical Sciences
Senior Research
Chief of Scientific Research Department
of Ivan Kozhedub Kharkiv National
Air Force University,
Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-9802-215X>
e-mail: kremeshnyj.o.hnups@gmail.com

Anatoliy Kornienko

Candidate of Technical Sciences
Senior Research
Lead Researcher
of Ivan Kozhedub Kharkiv National
Air Force University,
Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-4343-519X>
e-mail: korney-2008@ukr.net

**ОСНОВНЫЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВОЕННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБОСНОВАНИЯ
ПЕРСПЕКТИВНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ РАЗВИТИЯ ВООРУЖЁННЫХ СИЛ УКРАИНЫ**

О.М. Семененко, Р.В. Бойко, А.Г. Водчиць, С.С. Масловский, А.И. Кремешный, А.П. Корниенко

В статье авторами раскрыты основные методологические аспекты военно-экономического обоснования перспективных направлений развития Вооруженных Сил Украины с позиций исследования проблемных вопросов укрепления обороноспособности государства. Изучение опыта предшественников и анализ ситуации, которая складывается в Украине сегодня, позволили сформировать некоторые взгляды по актуальным направлениям проведения исследований в

области военного строительства по военно-экономической тематике. Современные условия развития Украины достаточно четко указывают на то, что во время обоснования дальнейших направлений развития Вооруженных Сил Украины надо учитывать необходимость комплексного, в том числе и военно-экономического обоснования возможных стратегических задач для ВС Украины, которые будут основой планирования строительства ВС Украины и определения состава сил и средств для их выполнения. Проведенные авторами исследования позволили определить основные методологические аспекты военно-экономического обоснования перспективных направлений развития Вооруженных Сил Украины, а также раскрыть сущность проблем обеспечения адекватности развития экономики государства требованиям необходимого уровня ее обороноспособности. В статье наибольшее внимание уделяется теоретическим вопросам взаимосвязи экономики государства с дальнейшими перспективами развития ее Вооруженных Сил, а также определены основные факторы, которые определяющим образом влияют на процесс строительства Вооруженных Сил Украины, и раскрыты особенности их влияния.

Отмеченные в статье основные методологические аспекты военно-экономического обоснования перспективных направлений развития Вооруженных Сил Украины, могут быть полезными для ученых и специалистов системы оборонного планирования с целью формирования взглядов относительно порядка и содержания процесса военно-экономического обоснования основных приоритетных направлений строительства и развития ВС Украины с учетом экономических возможностей государства.

Ключевые слова: военное строительство, строительство Вооруженных Сил, военно-экономическое обоснование, военно-экономический потенциал, национальная экономика, мобильность экономики, планирование строительства Вооруженных Сил Украины.

MAIN METHODOLOGICAL ASPECTS OF MILITARY-ECONOMIC BASIS OF PROSPECTIVE DEVELOPMENT RANGES ARMED UKRAINE

O. Semenenko, R. Boyko, O. Vodchyts, S. Maslovsky, O. Kremeshchny, A. Kornienko

In the article, the authors reveal the main methodological aspects of military-economic substantiation of promising directions of development of the Armed Forces of Ukraine from the standpoint of studying the problem issues of strengthening the state's defense capability. Studying the experience of predecessors and analyzing the current situation in Ukraine allowed us to form some views on the actual directions of conducting research in the field of military construction on military-economic subjects. Modern conditions of Ukraine's development clearly indicate that while justifying further directions of development of the Armed Forces of Ukraine, it is appropriate to take into account the need for comprehensive, including military and economic substantiation of possible strategic tasks for the Armed Forces of Ukraine, which will form the basis for planning the construction of the Armed Forces of Ukraine with further determination the composition of forces and means for their implementation. Conducted research allowed the authors to identify the main methodological aspects of military-economic substantiation of perspective directions of the Armed Forces of Ukraine and reveal the essence of issues of the adequacy of the state economy requirements necessary level of defense. The article focuses on theoretical issues of the interconnection of the state's economy with the further prospects of the development of its Armed Forces, as well as identifies the main factors that decisively influence the process of building the Armed Forces of Ukraine, and reveals the peculiarities of their influence.

Meaning of Article major methodological aspects of military-economic substantiation of perspective directions of development of the Armed Forces of Ukraine may be useful for researchers and specialists defense planning system to form views on the manner and content of the process of military-economic substantiation of the main priorities of construction and development of the Armed Forces of Ukraine in view economic capabilities of the state.

Keywords: military construction, construction of the Armed Forces, military-economic substantiation, military-economic potential, national economy, mobility of the economy, planning of the construction of the Armed Forces of Ukraine.